

**Ukiumut nalunaarut 2014, Asiaq
Misissueqqaarnerit, Grønlands Forundersøgelse, Greenland Survey**

**Timmisartuaraq inuttaqanngitsoq nunamiit aquttagaq (Drone) Kapisilinni
qulangiuaartillugu uuttortaatinneqartoq septemberip qaammataagaa ukioq 2014. Foto: JGO**

**Misissueqqaarnerit ingerlanneqartarput piffissaq ungasinnerusoq isigalugu inuiaqatigiinni
aningsaasaqarniarnikkut qanoq sunnuteqarnissaat eqqarsaatigalugit suliasallu ilisimasanik
katersinernik imaqartillugit suliarineqartarput ilinniarluarsimaneq aallaavigalugu.**

Imarisaasut

A. Nalunaarut ukioq 2014 pillugu

1. Asiaq, Misissueqqaarnerit, Grønlands Forundersøgelser, Greenland Survey	2
2. Imeqarneq, silaannaq avatangiisillu	3
3. Sannavik	4
4. Nunamik uttortaaneq nunamillu misissuineq	5
5. Nunap assilialiorneq	7
6. Siammasissumik pilersaarutit suleqatigisallu	8
7. Asiaq ukiuni 2015imiit 2017imut.....	14

B. Naatsorsuutit 2014

1. Ukiumi angusanik naliliineq.....	16
2. Kukkunersuisut oqaaseqaataat.....	18
3. Naatsorsuusioriaaseq atorneqartoq	20
4. Angusat naatsorsorneri	23
5. Pigisat	24
6. Akiitsut	25
7. Aningaasat kaaviiarneri/Ingerlaarneri.....	26
8. Nassuiaatit	27

Nalunaarut ukioq 2014 pillugu

1. Asiaq, Misissueqqaarnerit, Grønlands Forundersøgelser, Greenland Survey

Asiaq katersuisuuvoq, nalunaarsuisuulluni aammalu sammivinnut aaliangersimasunut atatillugu Kalaallit Nunaat tamakkerlugu avatangiisit pillugit suliaminik paasissutissanik ingerlatitseqqittartuusoq. Avatangiisit uani pineqartut tassaapput nunamut tunngasut uumaatsut kiisalu sanaartukkanut tunngasut allallu inuup akuliunneratigut avatangiisinut sunniuteqartuusut, tamatumunnga atatillugu takuuk Inatsisartut peqqussutaat normu 18 oktoberip 28ianeersoq ukioq 1993.

Taamaammat Asiaq tassaavoq nunamut avatangiiserisamut atatillugu paasisanik katersuisoq aammalu paasisanik/passissutissarsianillu katersuilluni tigumminnittuusoq. Paasissutissatut pigisat ilaat 1950ikkunninngaannersuupput. .

Asiaq tassaavoq Namminersorlutik Oqartussat iluani Aningaasaqarnermut Qullersaqarfiup ataani suliffeqarfiusoq. 2014imi suliffeqarfimmit kaaviaartitat 22,7 mio. koruuniupput taakkunanga 16,5 mio.koruunit Namminersorlutik Oqartussanit aningaasaliissutitut pissarsiarineqartuullutik. Aningaasast sinneri saaffigineqarluni inniminniikkut suliarititanit, Namminersorlutik Oqartussanit, Ilisimatusarnermut aningaasaateqarfinit aammalu allanit sullissanit pissarsiaasuupput. 2013imi kaaviaartitat 26,9 mio. koruuniupput taakkunangalu 16,2 mio. koruunit Namminersorlutik Oqartussanit aningaasaliissutaallutik.

Suliakkiissutit aqputigalugit ilisimasatut misilittakkatullu pissarsiaasut aqputigalugit Asiaq avataanit suliakkiiniartut misilittakkanik siunersuinermillu aammalu paasissutissanik katersuussinikkut neqerooruteqarfigisinnaasarpai. Suliakkiissutitigut isertitat pisortanit aningaasaliissutinut ilapertuutaalluurtuupput atorineqartarlutillu aningaasarsiaasat, atorussat, nunaannarmi sulinerit, IT-kkut atoritorissaarutisinerit il.il aningaasalersornerinut.

Suliarisanik eqikkaaluni saqqummiussineq

Asiap pingaarnertut suliai tassaapput; paasisanik katersuineq, paasisanik toqqorterineq, misissuineq aammalu ilisimasanik avammut siammartiterineq Kalaallit Nunaanni nuna avatangiiserisaq (uumaatsoq) pillugu. Paasissutissatut pigisagut illoqarfinnik nunaqarfinnillu avataanilu nunaminertanik nunap assiliuussinernit, imeqarfinnik nalunaarsuinerit, silaannarmik uuttortaanernit aammalu silasiornernit kiisalu sanaartornerit iluini misissueqqaarnerit, katersugaapput. Saniatigullu Asiaq Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnikkut suliani assigiinngitsuni peqataasarportaaq.

Ukiup naanerani sulisorisat annertunerpaamik pinngortitalerinerimik ilinniagaqarsimasut 26it sulisorineqarput. Asiap ilusiligaanerani ullunnaat aallaavigivaat sammisanik pimoorussilluni ulluinnarpalaartumilli nipeqartumik sammisaqatigiinneq. www.asiaq.gl. iserfigalugu paasissutissat allat pissarsiarineqarsinnaapput.

Takorluukkat, pilersaarutit aaqqissuussaanerlu

Asiap sulinermini anguniagassai Inatsisartut peqqussusiaanni atuarneqarsinnaapput:

- Kalaallit Nunaanni nunap pinngortitallu (uumaatsup) aamma inuup akuliunneratigut pinngortitap sunnerneqarneranut paasissutissanik katersuineq, toqqortuineq aammalu ilisimasanik ingerlatitseqqiineq.

Inatsisartut peqqussusiaat Asiap takorluuganut aallaaviuvoq tamannalu oqimaaqatigiissarneqarlunilu nalimmassarneqassaaq suliarisatta iluini inuiaqatigiinni pisariqartinneqartunut, sulinissamut pilersaarusiavit piffissaq ungasinnerusoq isigalugu, tassa ukiut pingasuinnaangitsut immaqali ukiut 7it siumut isigaluni.

Asiallu maannangaaq takorluugai imaapput:

- Kalaallit Nunaanni paasisanik ilisimasanillu qitiusumik katersuiviuinissaq, inuiaqatigiinnit atorneqartumik.
- Sulisut pikkorissut, ilisimasat iluini sulii nukittorsaasinnaasut aammalu inuiaqatigiit kalaallit iluani ineriartortitsisinnaasut.

Asiap sulinissaminut pilersaarutaa

Asiap 2014ip upernarnerani ukiunut 2014imiit 2016imut atuuttussanik suliniutiginiakkaminik pilersaarusiamik Ineqarnermut Pisortaqaarfimmut tunniussaqarpoq Aningaasaqarnermullu Pisortaqaarfiup ataanut pigami tassunga pilersaarusiamik nutartigaasumik tunniussaqarluni.

Iliuserisassanik pilersaarusiame pingaartinneqarpoq suliariniakkat ataani allanneqartutut aaqqissuussisoqarnissaq:

- Sammivik 1 – Qarasaasianut katersuinerit ingerlatitseqqiinerillu
- Sammivik 2 – Nunap assiliornerit aammalu nunanut tunngasumik paasisutissiinerit
- Sammivik 3 – Imeqarnermut tunngasut, silaannaq aammalu ulluinnarni silasiorneq
- Sammivik 4 – Nunanik uuttortaanerit, nunatanik misissuinerit, umiarsualiviit il.il.

Asiap suliffeqarfittut aaqqissuussaanaera aammalu ukiumoortumik suliaminik nikerartitsisanaera

Asiap ilumini aaqqissuussaanaerata takutippaa nutarfasissumik eqqarsaartaaseqarluni pilersaarutitut atasumik akunnermi ittulersuinertalerujussuunngitsumik ilusiligaasumik suliffeqarfiuneq, suliasanik ilisimaarinnilluarluni siunnerfeqarlunilu ingerlasoq. Aaqqissuussaanaerata iluani sammisat sisamangorlugit aggulugaapput, tassanilu sulisut ataasiakkaat ilinniarsimasatik ilisimasaqarfisatillu sammivaat aammalu qulakkeerlugu ilisimasaminnik nussuineq kiisalu aamma qulakkeerlugu suleqatit akornanni ataqatigiissaagaasumik siammasissumik peqataatitsineq.

Aasaanerani pinngortitami angalarpugut paasisassanik katersilluta. Ukiuunerani katersukkat qarasaasianut toqqortorneqartarput, nalunaarusiornerit ingerlanneqartarlutik aammalu ilinniarsimassutsikkut ineriartoqqinneq ingerlanneqartarluni, sulinerit atuilluarnermik annertunerusumik aallaaveqartumik ilusilersorlugit, suleriaatsit nalilersuiffigalugit il.il..

2. Imeqarneq, silaannaq, avatangiisillu

Ukiuni arlaqartuni silamik silaannarmillu uuttortaanerit (malittarinninnertut taaneqartartut)

2014imi Asiaq Kalaallit Nunaata sineriaani silamik silaannarmillu malittarinnippoq silasiorfiit inuttaqanngitsut 24it nammineq pigisat atorlugit. Mittarfeqarfiit aammalu Danmarkimi Silasiornermik Suliffeqarfik (DMI) suleqatigalugit Asiaq aamma taakkunanga Kalaallit Nunaat tamakkerlugu silaannarmik nakkutilliiviit 42ut aqutigalugit katersanik pissarsivoq. Paasisat tamarmik Asiaq qarasaasiaqarfianut toqqortorneqarput kingornalu sullissanut assigiinngitsunut pitsaassutsikkut misissuiffigineqareerlutik ingerlateqqinneqarlutik. Saniatigullu ingerlaavartumik innuttaasunit sila silaannarlu pillugit saffiginnissutit akiortorneqarput.

Paasisat katersukkat Asiap nittartagaatigut ingerlaavartumik saqqummiunneqartarput. Takuuk <http://www.asiaq.gl/da-dk/vejretnu.aspx> imal. <http://vejr.asiaq.gl>, Kalallit Nunaanni nittartakkani alakkarterneqarnerpaasut ilaat.

Imeqarfinnik malittarinninneq

Kalaallit Nunaanni imeqarfinnik nakkutilliiviit Asiamit ingerlanneqarput Kalaallit Nunaanni Nammineerluik Oqartussat aningaasaliissutaat atorlugit. Tamakku ingerlaavartumik naleqqussarneqartuarput Nukissiorfiit aammalu Pinnngortitamut, Avatangiisinut Inatsisilerinermullu Qullersaqarfik peqatigalugu isumasioqatigiinneq aallaavigalugu.

Asiamit imeqarnermut tunngasumik uttortaaviit 14it, Paamiuni Iterlami Nigerlermilu, Paamiut eqqaani Frederikshåb Isblinkip aammalu Nuup kujataani Alanngorliata Isortuarsuup Tasiatalu akornanni 6it aamma sermersuup eqqaani marluk, Maniitsup kangiata tungaani, Tasersuarmani Maniitsup Kangerlussuup akornani ittumi kiisalu Qasigianguit kujataani marluk, ingerlanneqarput.

Imeqarnermut atasumik paasisutissat katersukkat Nukissiorfimmit annerpaamik tigooraneqarput. Taakku saniasigut taaneqartut aamma aatsitassanik piaasartunit, suliffissuaqarfeeqqanit suliffissuaqarfinnillu kiisalu ilisimatusarnermik ingerlatsisunit tigooqqarneqartarput.

Uttortaatinik tasersuarmani Iterlaani (assilisaq saamerleq) aammalu Paamiut eqqaani Nigerlermi (assilisaq talerperleq) misissuisut. Assilisaat: MWS.

Ilangullugit takukkit immikkoortoq 6imiittut. Eqimattatut sammisaqartut ulapaartillugit suleqatigiissutigalugit allanik suleqateqarluni ingerlanneqartut.,

3. Sannavik

Sannavimmi nammineq suliassat, soorlu aserfallatsaaliinerit, ilisimasanik annertusaanerit, atortulerinerit aammalu toqqorsivimmiittulerinerit. Sannavik malugisaatinik / uuttortaatinik, atortut taartissaannik aammalu Asiap suleqatigiissutigalugit uuttortaaviisa ingerlanneqarnerannut tunngasunik, Silamik uuttortaaviit, imeqarnermik misissuinerimi atortut, Zackenbergimut attuumassuteqartut kiisalu suleqatigisat uuttortaanerinit silannarmik malinnaanermi atortuinut kiisalu misissueqqaarnernutil.il. tunngasut isumagineqartarput.

Sannavik 2014ip ingerlanerani suliniuterqarsimavoq toqqortanik/uninngasuutinik pitsaanerusumik nalunaarsuinerup aqqissuiffigineqarnissaanik, sulliviup toqqorsivia aqqissuussaalluarnerusumik ingerlanneqaleqqullugu. Taamak iliornikkut pisiat ataasiakkaat pilersuisunut aaliangersimasunut aggulunneqalissapput akillu ullunut naleqqussarneqarlutik.

Sannavimmi aamma TCP/IP aqputigalugu paasissutissanik ingerlatitseqqiisarnert misilittarneqarput. Modemi naleqquttoq nassaarineqarpoq, taannalu misilittaanermi atornerarluni. Angusallu ima pitsaatigipput silasiorfimmi katitigaq atornerqalissalluni piffissami sivissusilikkami ingerlasussanngorlugu, aaliangiissutissamik naliliisoqarnissap tungaanut.

Sannavimmit 2014imi uuttortaait assigiinngitsut tunniunneqarput aammalu siusinnerusukkut uuttortaaviit napparneqarsimasut misissorneqarlutik. Sullivimmi sulisut silaannarmik imermillu nakkutilliissutit nunarput tamakkerlugu siammarneqarnikuusut 27it takusarsimavaat. Uuttortaaviillu nutaat pingasut napparneqarput sinnerinilu nalinginnaasumik misissuinerit ingerlanneqarlutik. Takusaanernut aserfallatsaaliinernullu aningaasartuutit pingajorarterutaat sinnerlugit suliarinneqqusisunit matuneqarput. Uuttortaaviit ima aggulunneqarnikuupput qulit tassaallutik imermik uuttortaataasut 17illu silaannarmik misissuineri atortuullutik.

Sannavik ukiup ingerlanerani teknikerinik 3nik ilinniartumillu ataatsimik sulisoqarsimavoq.

4. Nunamik uuttortaaneq nunallu qanoq ittuuneranik misissuineq

Ilinniarsimasut nunamik uuttoortaanermik nunallu qanoq ittuuneranik misissuisut suliaminnik aningaasanik isertitaqartarlutik ingerlapput. Suliarisallu nunatsinni illoqarfinni, nunaqarfinni nunamilu ammaannartumi ingerlanneqarput.

Nunamik uuttortaaneq suliat imarivaat sanaartorfissanik, sanaartukkanik, aqqusinernik, kiassarnermut attavilersuutinik il.il. misissuinerit. Ilaatigut aamma taakku entreprenørit qaartiterisartullu atugassaannik sumiiffinni naleralersuinerimik suliaqartarput soorluli aamma sinerissamut qanittumi immap tatsillu naqqinik itissutsinillu misissuinerit ingerlanneqartartut. Timmisartuaqqat nunamit aqunneqartartut (droninik taaneqartartut) atorlugit nunaminertat uuttortarneqartarput.

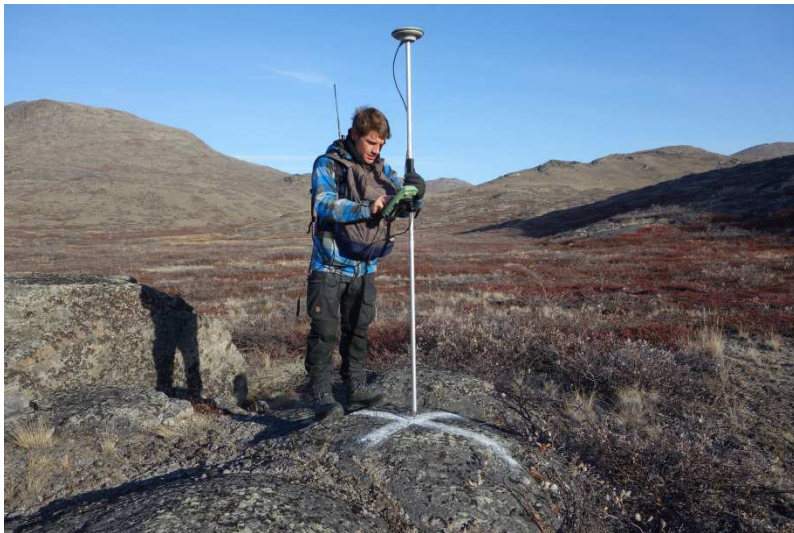
Taamatut uuttortaaneq tunniunneqartarput silannarmut assilisatut aammalu assilisat qanoq portussutsikkut nikerartuuneranik ersersitsisunngorlugit, kingorna nalilersorlugit suliareqqineqaaqqissinnaasunngorlugit..

Nunap qanoq ittuuneranik misissuinerit ingerlanneqartarput aqqusinniornernut, sanaartornernut il.il. atatillugu. Paasisat katersukkat nunap qanoq ittuuneranik, qaarsup nunap ataani ittuup qanoq ittuuneranik, nunap ataani imeqarnerup aammalu nunap iluani qeriuannartuusut qanoq ittuuneranik paasissutissanik imaqarput. Tamakku atorlugit taava naatsorneqartarpoq nunaminertat qanoq sanaartorfineqarunik tigumminnisinnaassuseqarneri, nillersuarmit qanoq sunnerneqartarneri, nunap ataani qaarsortap qanoq ittuuneranut tunngasut il.il. Tamakkunatigummi ilisimasat pisariaqarput nunaminertanut atasumik pilersaarutaasut aallartinneqartinnagit.

Nunatat qanoq issusiinik misissuinerit 2014imi ukiut siuliinit ikinnerusimapput. Minnerunngitsumik Nuummi suliasat sanaartornermut attuumassuteqartut appariarsimapput. Timmisartuararli inuttaqarani nunamit aqunneqartartoq qanittukkut Asiamit pisiarineqartoq atorlugu uuttortaaneq amerlanerusimapput.

Taamak ilisumik suliaqartuusut Upernaviliartitsisimapput eqqaaviliornissamut atatillugu silaannarmit uuttortaanernik ingerlatsiartortitanik. Timmisartuararlu taanna aamma atorneqarpoq Asiap nunaqarfiit illoqarfiillu tunngaviusumik nunap assilialiarinerini.

Tasiusamilu Aappilattumiippugut silaannarmit imeqarfiusinnaasunik misissuinermit atatillugu. Saniatigullu aamma tatsit naqqisa qanoq ittuunerinik misissuisoqarpoq. Kiisalu aamma timmisartuaraq Kangerlussuarmi nutaamik umiarsualiviliornissamut atatillugu uuttortaanermi atorneqarpoq aamma kangerluup qinnguani itissutsinik misissuinermit atorneqarluni.

Silaannarmit assiliinissanut nalerassanik inissititerineq. Asseq: AWH.

Ingerlatsivik namminersortoq sullillugu sulisutta ilai Ivittuuniipput misiligutinik misissugassanik, ilaatigut aamma imermik, katersiartorlutik aammalu orsugiamik piaaviusimasup naqqa misissoriartorlugu.

Taaneqartut saniasigut Nuummi sanaartorfissatut nunap piukkunaassusianik misissuinerit sukumiisut siammasissullu ingerlanneqarput ilaatigut nunap sanaartorfissatut patajaassusia, nunap akuisa aseqqunik angissutsinik qanoq akoqarnera aammalu qerinermit ulorianassuseqarsinnaanera misissorneqarlutik..

Kiisalu nunap qaavata ataata qanoq ittuuneranik uuttortaat georadarimik taaneqartartoq atorlugu Nuummi Sisimiunilu sanaartorfiginiaakkani nunap ataani qaarsup qanoq ittuuneranik misissuisoqarpoq.

Imermik misissugassamik qaloorineq. Asseq: PHA.

Suliarisartakkat iluini patajaallisaaneq ukiut kngulliit iluini ingerlajuarsinnarpoq nunatsinni Danmarkimilu pilersuineramik siunnersuinermillu suliaqartut attaveqarfigisagut suleqatigalugit.

5. Nunap assiliornermik suliaqarneq

Geodatami sulisut nunatta nunap assilialiarineqarnerani paasissutissanik katersisuullutillu avammut ingerlatitseqqiisartuupput. Asiap nunap assilialiarisarpai illoqarfiit nunaqarfiillu aammali pineqartut avataani suliarineqartartut annertusiartuinnarput, inuiaqatigiinni atorfissaqartinneqartumik tutsuiginartunik nutartigaasunillu nunap assinginik annertuunik paasissutissartalersugaasunik pisariqartitsineq naapertorlugu. Kalaallit Nunaanni paasissutissatut katersukkat analogitut digitalitullu qarasaasiaq atorlugu iserfissiaq NunaGis aqqutigalugu ingerlateqqinneqartarput. Qarasaasiat atorlugit toqqortikkat suliarisartakkagut tassaapput: erseqqissaalluni nassuiaasiernerit, ilusilersuinerit, amerlisaanerit, pitsaassutsinik qulakkeerinninnerit, inaarsaanerit aammalu siammartiterinerit.

Suleqatigiilluni ingerlanneqartut: Tunngaviusumik nunap assilialianik ullutsinnut naleqqussaanerit, qulaanit/silaannarmit uuttortaanerit aammalu NunaGis atorneqarput suleriaatsinik aammalu paasissutissat katersat iluini ataqatigiissitsiniarnermik suliaqarnitsinni kivitsissutitut, taamak iliornikkut pitsaannerusumik paasisanik ilisarititsinerit sullitatsinnut suliakkiisartutsinnullu naleqarnerusumik tunniussinnaaniassagatsigit. Tamakku pillugit immikkoortut 6ianni: suleqatigiilluni ingerlatat aammalu suleqatit ataani allassimasat takukkit.

Kalaallit Nunaata nutaamik nunap assilialiarineqarnera

Ukiorpasuit kingulliit Danmarkimi Geodatastyrelsi (GST) Kalaallit Nunaata qulaanit assilialiarineqarneranik akisussaaffeqarfigisaminik nutaarteraluni suliarinnissimangilaq. 2014imi Asiaq tamanna pillugu GSTmut saqqummiussaqaqqipoq ilaatigut Koreami Universiteti Seolimittoq peqatigalugu Nuummi isumasioqatigiissitsinermut atatillugu, tassani Kalaallit Nunataa nutaamik nunap assilialiarineqarnissaa sammineqalermat.

Pisup kingorna GST A.P.Møllerip nuliatalu Chastine Mc-Kinney Møllerip Aningaasateqarfianut aningaasanik qinnuteqarpoq pissarsillunilu ukiut pingasut nunatta suleriaatsit pitsaannerusut atorlugit nunap

assilialarinissaanut 2015imi aallartinniakkamut atugassanik. Tassani Asiap naatsorsuutigaa ataani annertoorsuunngikkaluartumik pilersuisooqataasinnaanissani.

Sullississutit immikkut ittut

Neqeroorutigisaraagut ilisimasagut aammalu aningaasarsissutigalugit suliarisinnaasat, soorlu nunap assinganut atasunik siunnersuinerit, immikkuullarissunik nunap assilialiuussinerit, siunnersortitut sullissineq aammalu GISimik atuinissamik pikkorissaanerit. Sammivimmi pineqartumi sulisorisat ukiuni kingullerni piginnaaneqarfigisat annertusarsimavaat aamma qaammataasat aqputigalugit katersukkat atorlugit suliaqkissutinik inaarsaanerit aallussinaalerlugit taamak ilisumik naammaginartumik tunniussinnaalerlugit nunap assingi aallaavigalugit pisariaqartinneqartut amerlanersaat, tamannalu akilerneqarluni suliarisartakkat ataanni ippoq.

Illoqarfinni kuuffiit nalunaarsorneri ingerlattarpagut, tassungalu atatillugu takuuk Inasisartut Inatsisaanni normu 16 novemberip 17ianeersoq ukioq 2010 nunagissaanernut, pisortat kuuffilioritsinerannut aammalu pisortat aqattavilersuisitsinerannutt tunngassuteqartoq.

2014imi Nanortalimmi, Qaqortumi, Kangerlussuarmi Ilulissanilu kuuffit nunap assinganut titartuuneri nutarterlugit suliarineqarput Uummannamilu imertartarfik ataaseq misissuiffigineqarluni. Paasisat kommunitut toqqaannartumik ingerlateqqinneqartarput aammalu NunaGis aqputigalugu avammut saqqummiunneqartarlutik.

Asiaq Avannaarsuani Spatial Data Infrastruktur (SDI) sinnerlugu ataatsimeersuarnerni assigiinngitsuni peqataasarpog amerlanertigut peqatigalugit Nuna tamakkerlugu pilersaarusiorminngaanneersut aammalu Digitaliseringsstyrelsemingaanneersut. Anguniagaq tassaavoq ataatsimoorluni qarasaasiat atorlugit sullissivinnik, taakkulu ataanni ilanngullugit pinngortitamut, avatangisinut, aatsitassanut, pisuussutinut uumaatsunut, sukumiisumik erseqqissaasersukkanik nunap assilialionernut nunallu iluani attavilersuinerit il.il. tunngasunut, ilusiliinissaq.

2014ip naanerani Digitaliseringsstyrelsen suleqatigalugu Kalaallit Nunaanni najugarisanik nalunaarsuineq aallartisarneqarpoq.

6. Ingerlatat suleqatigiissutigineqartut suleqatigisallu

2014imi sullissagut tassaapput Namminersorlutik Oqartussat, Nukissiorfiit, Kommuunit sisamaasut, London Mining Plc. allarpaaluillu sullissat minnerusut.

Suleqatit pingaernerit makkuupput: Pinngortitaleriffik, Qaallunaat Nunaanniqitiusumik Silasiorfik (DMI), Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE), Aarhus Universitet, Danmarks Tekniske Universitet (DTU, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS), Geodatastyrelsen (GST) aammalu Energistyrelsen og Miljøstyrelsen i Danmark.

2014ip ingerlanerani Asiaq suleqatigiilluni ingerlatani makkunani suliaqarlunilu peqataavoq:

1. Zackenber, www.zackenber.dk, Nunarsuup Avannaani silaannarmik imeqarnermillu malittarinninneq
2. Nuuk Basic, www.nuuk-basic.dk, Sinerissami silaannarmik imeqarnermillu malittarinninneq
3. PROMICE, www.promice.org, Sermersuarmik, aakkiartornermik pinngortitalu oqimaaqatigiissarneranik malittarinninneq

4. Tunngaviusumik nunap assilialiamik ullutsinnut naapertuussaaneq ingerlaavartumillu illoqarfiit nunaqarfiillu nunap assilialiarineqarneri
5. Qaammataasiat aqputigalugit silaannarmit assilisanik assigisaanillu suliaqarneq
6. NunaGIS
7. London Mining Plc.
8. DMI og Mittarfeqarfiit.
9. Google Street-view

Zackenbergimi Nuuk Basicimilu ilisimatusarnermut atatillugu ingerlanneqartut Greenland Ecosystem Monitoringip (GEM) ataani ataqatigiissaarisussianit aqutsisussaataasunillu ataqatigiissarneqartarput. Tassani ilaatigut oqallisigineqartarput suliat pilersaarutitut sulinissamillu aaliangiussanut 2011imit 2015imut atuuttussiaasunut akuerisaasunut sanilliullugit qanoq ingerlaneri.

6.1 Zackenberg

Zackenbergip Tunup avannaanittup pigineqarnera 2006imi Namminertsorlutik Oqartussat ataani Asiamut nuunneqarpoq. Tamatumunnga atatillugu ingerlatsinissamut ataqatigiissaarinissamullu tunngasut pillugit isumaqatigiissuteqarfigineqarput National Center for Milø og Energi (DCE) aammalu Aarhus Universitet. Ilisimatusarnermik ingerlatsivik Zackenberg maanna ukiuni 19ini ingerlasimalerpoq tassannqalu paasisat katersukkat amerlaqisut Kalaallit Nunaannit allanillumi atorneqarsinnaalerput.

Zackenberg Basic tallimanik sammivinnik suliaqarfiuvoq; Silaannaq, Nuna, Umasoqarneq, Siku aammalu Imaq/imeq pillugit ilisimatusarfiulluni. Asiap isumagisarivai; tunngaviusumik silaannarmut tunngassuteqartut taassuma ataani silaannarmik uuttortaaveqarfiit aserfallatsaaliugaralugit aammalu imermut/isugutammut uuttortaavik ataaseq. Taakkunanga katersorneqarput. aaqqissornerlutik nalunaarutigineqartarlutillu paasisatut katersat. GeoBasis aamma BioBasis Københavns Universitetimit DCE-millu (Aarhus Universitet) isumagineqarput, GlacioBasis GEUSimit ingerlanneqarluni kiisalu MarinBasis nunatsinni Pinngortitaleriffimmit ingerlanneqarluni.

Asiami teknikerinit 2014imi silaannarmik uuttortaaveqarfiit marluusut orninneqarput. Kiisalu erngup ingerlaarneranik uuttortaavik Zackenbergip kuuata ikaartarfittaavani napparneqarpoq. Tassanna kuummi erngup qanoq immerneqarluni pilersugaanera alaatsinaanneqarpoq. Taamatut atortoqalernikkut imeqalerujussuartillugu inissiineq ernumanaannerussasoq naatsorsuutigineqarpoq. Taamatummi pisoqartarpoq ukiumut ataasiartumik ilaannilu ukiumut marloriartumik Zackenbergip tunuata tungaani qaqqami sermeq tatsip qarsukkaangagu.

6.2 Nuuk Basic

Kangerluarsunnguup qinnguani Nuuk Basicimit suliaqarfiginerpaasaani ingerlanneqartut suli ingerlapput suliassallu minnerusut arlaqartut suli ingerlanneqalersussaassallutik. Energistyrelsen (Nukissiornermut qullersaqarfik), Miljøstyrelsen i Danmark (Danmarkimi avatangiissinut qullersarfik) aammalu Aage V. Jensen Fonden (aningaasaateqarfik) taaneqartumi aallartitsinermut aningaasalersueqataasuupput tassani suleqatigineqarlutik Zackenbergimi tunuliaqutaqataasut.

Nuuk Basisimi malinnaanerit sisamaqiusat ingerlanneqarput tassaasut: Silaannarmik, uumassusilinnik , nunamik aammalu imermik malinnaanerit. Taakku aqputigalugit piffissami qaninnermi ungasinnermilu sinerissami pissutsinik paasisat nutaat pissarsiarineqassapput. Silaannarmik misissuinerit Asiamit tiggummineqarput taamaattumillu Kangerluarsunnguami silaannarmik imermillu uuttortaanerit annertuut ingerlanneqarlutik.

2014imi Asiami teknikerit silaannarmik uttortaaviit marluk imermillu uttortaavik ataaseq alakarterpaat. Ukiut siulianituulli 2014imi aamma apisimassuseq upernaakkut nalilersuiffigineqarpoq tassani aputip issussusia, siammarsimassusia manngissusialu Kangerlusarsunnguami sumiiffinni assigiingitsuni misissorneqarluni.

Kangerluarsunnguami sermip nakkaaffia 2012imiilli malittarineqalerpoq, 2014imilu tamanna nanginneqarluni. Taamak misissiunermi sinerissami uuttortakkat qanoq nikerarnerat paasiumaneqarpoq. Nunami radari uuttortaata atorlugu misissuinerit ingerlanneqarput paasiumallugu sermip itissusia annertussusialu. Kiisalu assiliivik immineq assinik tiguisartoq ikkunneqarpoq aakkiartorneq qanoq ingerlanersoq aputip killingata nikittarnerata assilisarneratigut paasiumallugu. Kiisalu sermertaviani silasiut immineq ingerlasoq napparneqarpoq silaannaap nikerarneranut uuttortaait atorlugit uuttortagai assigiingitsut malinnaaffigisinnaajumallugit, taassuma ataani aamma malinnaaffigiumallugit suut takkuttartut peerukkiartortartullu. Maannamut angusat San Franciscomi ataatsimeersuarnermi saqqummiunneqarput.

Ingerlanneqartumi ”Qaanaami nunattalu kujataani nunap qaavani pisartut qaffattartut appartartullu” Nuuk Basic aqputigalugu aningaasalersorneqartumi, uuttortaavinni marlunni uuttortaanerit 2014imi nanginneqarput.

Nunami utersissaartitsisarneq atunngavigalugu misissuissut (Georadar) atorlugu misissorneqarpoq Kangerluarsunnguup sermeqarfiani Qasigiannugit sermeqarfiattut taagorneqartumi (assilisaq saamerleq), sikup issussusia annertussusialu aammalu uuttortaassut nutaaq sermertaani napparneqarluni (assilisaq saamerleq). Assiliisoq: JAB.

6.3 PROMICE

PROMICEimik taallugu ingerlanneqartumi tunngaviuvoq FNip ataani silaannaap allanngoriartornera pillugu suleqatigiissut (IPCC) siulittuutaat, tassalu: ” Kalaallit Nunaata qulaani kissassuseq marluk-pingasoriaamik sakkortunerusumik qaffakkiartussasoq nunarsuup sinnerani nikinnertut agguaqatigiissumik siulittuutaasunut sanilliullugu”. Saniatigullu nunarsuaq tamakkerlugu suliniaqatigiiffiit inassutigaat, sermersuup aakkiartornera sukumiilluinnartumik alaatsinaassagipput. Tamannalu ingerlanneqarpoq GEUS aamma DTU Space suleqatigalugit, makku qitiutillugit malittarineqarlutik:

- Sermersuup sinaata aakkiartornera
- Sermersuup ataata qanoq issusia
- Sermersuup naqqata sisoornera

Ingerlatsinermi aamma naatsorsorneqassaaq sermersuup aannerata nunarsuarmi immat qanoq qaffatsitsigai. Asiarlu tunniussueqataanikuuvoq kuuit annerit kuunneranni qanoq annertutigisoq sermersuarmeersoq pillugu paasissutissanik aammalu qarasaasiakkut toqqortasunit paasissutissanik.

6.4 Tunngaviumik nunap assingata ullutsinnut naleqqussarneqarnissaa

Illoqarfiit nunaqarfiillu teknikkikkut tunngaviumik nunap assilialiarineqarnerisa nutarterlugit malinnaatinnissaannik ingerlataq tassaavoq Namminersorlutik Oqartussat Kommunillu nunatta iluani attavilersuinissamik annertusaallutillu pilersaarusiornissaanni pingaassutsikkut qitiulluinnartuusoq., soorluli aamma nunatsinni pilersuineramik isumagisaqartuusut nunap assingi atortaraat ledninginik attavilersuinerminni. Taamaammat NunaGisip ataani tunngaviumik nunap assilialiat pinngitsoorneqarsinnaanngitsunut ilaapput, nunaminertanik tunniussuinerne aammalu kommunit ilassutitut pilersaarusiussineranni. Nunap assilialiarineqarneri assigiinngitsunik ilusilerlugit tuniniarneqartarput.

Illoqarfiit makku 2014imi silaannakkut assilinqarnikuupput: Nuuk, Sisimiut, Ilulissat Tasiilarlu, taakkulu assiliasat tunngaviumillu nutaanngorlugit nunap assilialiarinikuusat maanna tassa avammut ingerlatinneqarsinnaalerput.

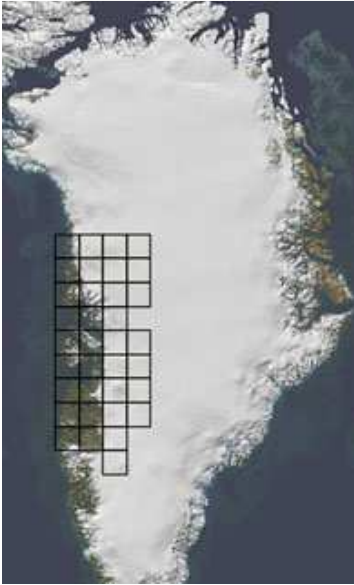
Aammalu tunngaviumik nunap assilialiat makkunani suliarineqarnikuupput: Nanortalik, Narsaq, Qaqortoq, Paamiut, Kapisillit aamma Uummanaq.

2014imi Kapisillit nutaamik silaannakkut tunngaviumik nunap assilialiarineqarnera misiligutaasumik ingerlanneqarpoq, qanorli inerneqarnera uunga allanneqartumut angumersisinnaasimangilaq

6.5 Silaannarmit assiliortuineq

Asiaq ukiuni kingullerni silaannarmit assiliortuineq tunngavigalugu sulineramik misilittagaqariartorsimavoq maannalu taaneqartutut sulineq attartorneqarluni sullississutitut nunap assiliuussinerni aammalu imermik sermermillu missisuinerne atortalersimallugu. Sullissat pingaarnertit tassaapput kommunit, aatsitassarsiortut aammalu ilisimatusarnermik ingerlataqartut.

2014imi Asiaq ataani silaannarmit assiliortuineramik suliaqartitaasut nunani allani peqateqarlutik suliaqartarput, soorlu makku suleqatigalugit; University of Seoul. Korea kujalleq aamma University of Minnesota, USA. Kingulliullugu taaneqartup Asiaq ammaasivigisimavaa paasissutissanut, Kalaallit Nunaata kitaata sineriaani nunap assilialianik portussusilersugaasunik tutsuiginarluinnartunik qarasaasiami toqqortaminnik aammalu qammataasianit assilisanut erseqqaarilluinnartunik pigisaminnik. Taaneqartut atorlugit Asiaq sineriak, tatsit il.il. pitsaalluinnartunik nunap assilialiuussinnaalerpai.

Sumiiffiit itissusilimmik tutsuiginarluinnartumillu nunap assiliuussat, jan. 2015 (pgc.umn.edu)

6.6 NunaGIS: Atuisartut qarasaasiakkut peqataatillugit nunalerinermik sammisaqaqatigiffik i

Asiap NunaGISimik taallugu ingerlataa tassungalu atasumik nittartagaa saqqummiussuisuuvoq nunap assinginik digitaliusunik aammalu paasissutissanik toqqorternikuusanik Kalaallit Nunaannut tunngasunik. Taamak ililluni Asiap nunatsinni aqutsisoqarfiit suliniaqatigiiffiillu qarasaasiakkut toqqaannartumik sullippai portussusilersorlugit nunap assinginik, illoqarfiit nunap assilialiarineqarnerinik, paasissutissanik avatangiisinut pinngortitamullu tunngasunik, qaamataasianit assilisanik, qarasaasiami toqqortanik avatangiisinut, pinngortitamut pilersaarutinullu tunngasunik, aatsitassarsiorsinnaanermut akuersissutinut tunngasunik, immap naqqanut attuumassuteqartunik il.il..

NunaGISimik ineriartortitsineq ukiuni sisamani Danceamit aamma Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersorneqarpoq, kisiannili Dancea 2013imi aningaasalersueqataajunnaarmat qullersaqarfillu isumaqatigiissutigineqarpoq Nuna Gisimik ingerlatsineq Asiap Aningaasanut Inatsit aqqutigalugu pissarsiai atorlugit ingerlanneqarallarsinnaasoq, kisiannili aamma aaliangerneqarluni Nuna Gisimik ineriartortitseqqinnissaq aningaasaliiffigineqarluni sullissineq aqqutigalugu, tassa imaappoq aningaasaateqarfinit pissarsiarineqarsinnaasut aammalu sullissat akiliutaat atorlugit aningaasalersorneqalernissaa.

2014imi ikkuppapput NunaGisimut misiligutaasumik serverissaq, NunaGisip allanngorartinneqartarneranut atatillugu misilittaaviusinnaasoq NunaGisimi toqqorterivimmut isertitsineq pitinnagu, sanilliullugit takukkit pilersuisumik Grontmij suleqateqarnitsinnut attuumassuteqartut.

Nutaartatupajaaq taaneqarsinnaavoq qarasaasiakkut toqqaannartumik kommunit serveriniit (Odeum) kommunini pilersaarutinik saqqummersitsisinnaaneq. Nutaarluinnarmik nunap assilialiaatit saqqummiunneqarnerini aamma takuneqarsinnaalerput nunami avatangiisiusumik imeqarfissatut piukkunneqartut taakkualu illersorniarlugit killililiussukat. Taakku 2014imi tusarniaassutigineqarlutillu akuerineqarput.

6.7 London Mining

London Mining Plc. 2007-2008mi saviminermik paaaviliorniarnerninut atatillugu silasiutinik Nuup Kangerluata qinnguani nappartitsivoq. Silasiutit ilaat ataaseq saviminermik piaaffiginiakkap eqqannguani sermermi napparneqarpoq, alla umiarsualiviliorfigissamaakka tungaani inissinneqarluni kingullerlu inissinneqarluni mittarfiliorfigininiakkap eqqaani. Asiap silasiutit taaneqartut nakkutigisaralugillu ingerlappai saniatigullu aamma Tasersuup erngata nikerarneranik malittarinninneq ingerlallugu kiisalu Asiaq suleqataavoq aatsitassamik piaasinnaanermik qinnuteqarnermut atatillugu pineqartumi nunap assilialiornermi. Taaneqartut saniasigut 2014imi misissuinerit minnerusut ingerlappagut. London Mining Plc.milli sullissineq ukiut kingulliit minnerulerpoq, saviminermik piaanissamut atatillugu tunngaviusumik misissuinerit amerlanerit naammassimmata.

6.8 DMI (Qallunaat Nunaanni qitiusumik silasiornermik ingerlatsivik)

Asiaq ukiut affakkuutaarlugit DMImi ataatsimiinnerni peqataasarpoq ilagalugit Mittarfeqarfiit aamma Tele. Ataatsimiinnermi siunertaasarpoq kalaallit tungaannit "Kalaallit Nunaata silasiornerup tungaatigut sullinneqarneranik" soqutigineqartumik ataqatigiissaarinnissap ernumanaatsumiitinnissaa. Sammisani qitiusutut makku qulequtaasarput:

- DMIp nunatsinni qulaanilu uttortagai pasisanillu paarlaateqatigiittarneq
- Silasiornermut atatillugu Kalaallit Nunaanni piginnaaninngorsaasinnaanermi suleqatigiinnissaq

Taakku saniatigut ukiup ingerlanerani Grønlands Klimadata-nik (silaannaap misissuiffigineqarnerani passissutissanik) aammalu Asiap silaannaq pillugu paasissutissanik pigisaanik ilisarititsinissaq piareersarneqarpoq.

6.9 Google Street View

Narsaannarmi sulinermini Asiaq Google Street View sullillugu atugasaaanik assilisanik illoqarfinni nunaqarfinnilu tikitamini assiliisarpoq. Assiliasat ilaat pisuttuarluni tiguneqartarput, ilai immakkut angalatilluni ilaalu biilimik ingerlaartilluni tiguneqartarlutik.

Taamak sulisoqarsinnaasimavoq Google Inc.ip Air Greenlandillu akiliuteqalaarlutik sulisitsinerisigut. Saniatigullu Asiaq akunnerni, atuisarsimavoq allamut atatillugu sumiiffiit tikeqqinnerini. Suliat inerneru Google Inc.imut tunniunneqassapput 2015ip upernarnerani.

Asiaq 2015 – 2017

Asiaq Inatsisartut peqqussusiaanni normu 18imi oktober 1993imeersumi aallanneqarsimasut tunngavigalugit Kalaallit Nunaata avatangiisaanni pisut uumaatsut paasiniaffigalugit ingerlaqqissaq paasisanik katersilluni, misissuilluni, toqqrterilluni aammalu paasissutissanik siammartitaluni.

Aningaasanut 2015imut Inatsimmi Asiaq pisassaqqarpoq 1,8 mill. koruuninik ukiunilu tulliini 2016imi 2017imilu 1 mi. koruuninik. Nikingaasutaasut 0,6 mio. koruunit Asiap naatsorsuutigai Danmarkimi Geodatastyrelsemik Kalaallit Nunaata nutaamik nunap assilialiarineqarnissaanut atatillugu suleqataanissamik isumaqatigiissuteqarfigineratigut aallarniutaasumik ukiuni pingasuni ingerlasussatut kingornali sivitsorneqartussamik ukiunut arlaqartunut atuuttussamik.

Aamma aningaasaliissutit koruunit mio. 3,2nik apparnerat isumaqarpuq nammassinnaassallugu, ukiummi kingulliit 5- 10iit iluini Asiaq agguaqatigiissillugu ukiumut 1,8 mio. aamma 1,5mio. kooruninik sinneqartooruteqartarsimammat.

Asiamili pisortat naatsorsuutigisariaqassavaat ukiuni 2009miit 2013imut inuiaqatigiit kalaallit iluanni ingerlanneqartut apparitormata, taamaammallu piareersarpuq sukaterinissamut, suliassat ikiliartornissaanut allatullu suliaqarnikkut saniatigut isaatitsitsissutaasinnaasunik ujaasilluta.

Asiaq aningaasaqarnermut Pisortaqarfiup ataanut nunnernerminut atatillugu suliassanik pilersaarusiameerit nutarterisimavoq maannalu tassa isigisassat tassaapput ukiut 2015imiit 2017. Pilersaarummi isigineqarpoq nalunngisanik pitsaanerumik siammartiterisinnaanissaq suillinneqarsinnaasunut taamak iliornikkut inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut siuarsaaniarnermi peqataasinnaajumalluni.

Minnerunngitsumik isiginiarneqarpoq qanoq iliorluni ilisimasatut angusaasut avammut ilisaritinneqarnissaat ingerlaneqassasoq uatsinnik inniminniisartunut sullissaasunullu ajornanngitsumik atoruminartumillu ilusiligaasumik. Taaneqartunummi soorlu sanaartugassanik nutaanik eqqarsarnermut atatillugu misissueqqaarnermi pigisanik pissarsiorneq siusissukkat ajornartorsiortitsilersinnaasarpog. Asiap siusinnerusukkat aamma katersuuffinni assigiinngitsuni taasarsimavaa kissaatiginartillugu NunaGis atorlugu qarasaasiatigut paasissutissat tigoorarneqarsinnaasunngortittakkat Digitaliseringsstyrelsemik kommuninillu aningaasaliiffigineqartariaqarnerat. Nittarsaassinermi taasatut ittoq aningaasartuutitaqarmat, naak paasisat avammut ammasumik atorneqartunngortinneqartarnerat, nunarsuarmi killermi amerlanerni periutsitut nalinginnaasutut ingerlanneqaraluartoq.

Asiamit aamma isigineqarpoq suliatusut ingerlanneqartut iluini akikillisaasinnaanissaq. Soorlu massakut ingerlapparput paradigmeskiptimik taaneqartartoq (eqqarsaiartaatsikkut allannguinnissaq), tassani eqqarsaatigalugu silaannakkut timmisartut atorlugit assiliisarnerit akisuujunerat pissarsianillu misissuilluni katersuisarneqilannullugu eqqarsaatigalugu. Tassani eqqarsaatigineqarpoq nammineq assiliinerit pinnagit, qaammataasianit assilisat atortaleriarlugit, timmisartuusanit assilisanik aammalu nunaannarmi misissuiviit malussaataannit aasanik ilaartorlugit. Kiisalu Asiaq 2015imi ingerlanneqartut aqunneqarnerinut atatillugu piginnaaninngorsaniarpoq sulisut akornanni qulingiluat Price 2-mik taallugu pisortat pikkorissarneqarnissaanut peqataatitsilluni.

Asiami imeqarneq silaannarlu sammisaralugit sulisorisat piginnaanilissuannngornikuupput aammattaarlumi nunarsuup sinnerani silaannarmik misissueqatigalugit suleqatigisat, Taamaattumik taamatut ingerlatsiu-malluta ingerlaavartumik aningaaserivinnut assigiinngitsunut akissatinnik qinnuteqartarpuq.

Taasat saniasigut ukiap ingerlanerani Namminersorlutik Oqartussanit aammalu suliassanik saaffiginnittartunit soqutigineqaraluttuinnalersimavoq suliffeqarfinnut minnerusunut nunaqarfinnullu erngup nukinganik innaallagissiuutit. Taamaattunullu atatillugu Asiaq misissueqqaartuusussaassaaq.

Asiaq ungasinngitsukkut Avammut Tuniniaanermut Ataatsimiititaliortitsivoq isummersuisussamik nunatsinni sullisilerneqarsinnaasut eqqarsaatigalugit piffissaq naleqquttoq eqqorlugu qanoq iliorluni tamaasa anguneqarsinnaanissaat angujumallugit ataqatigiissarisooqassasoq, ataatsimoorussamik aaqqissuullugaasumik ilisarititsisoqartarnissaq, ussassaarusiortoqartarnissaq naqitassiortoqartarnissarlu angujumalugu.

Asiaq isumaqarpoq qulaani periutsit ilaatigut ingerlannerisigut sinneqartoorutit 1 mio. koruuninik qaffatsinneqarsinnaassasut ukiuni pingasuni tulliuuttuni. Ukiunimi taakkunani Asiaq niuernerpalaarnerusumik ingerlatseriaaseqariartuartaussaassaaq avammut tuniniaanissaq aammalu sulianik tuniniaanissaq eqqarsaatigalugit.

B. Ukiumut angusat pillugit oqaaseqaatit

Asiap aningaasaqarniarnera

Asiap suliaani qitiusut tassaapput Namminersorlutik Oqartussat sullinnerat tulliatullu suliassat saaffiginnissutaasut allaneersut aamma sullittakkaneersut. Asiap tungaanit isigalugu 2014imi inuiaqatigiinni suliassat ennertuumik annikillismapput, soorluli tamanna ukiumi angusat qivieraanni takuneqarsinnaasoq. 2010mummi 2005imullu utertariaqarpugut kingullermik amigartooruteqarneq takujumallugu. Taamanikkummi annikitsunik amigartooruteqarpugut 36 aamma 83 t.kr.niusunik.

2011-imi Asiaq kommunitp IC3-3mik taallugu ilassutitut pilersarusiorneranni suliarinneqataavoq. Tassani pineqartut tassaapput Asiap allaffeqarfianik B-1111mik alliliinissaq kiisalu Asiap sannavianik, laboratoriaanik toqqorsivianillu (B-1246 aamma B-239) ullutsinnut naleqqukkunnaarsimasunik piiaanissaq. Asiaq utaqqivoq Namminersorlutik Oqartussanit akineqarnissaminik nutaanik sanatitassanik pilersarusiorneq aallartitsinnagu. Asiamit naatsorsuutigineqarpoq 2015imi 2016imilu Asiap aningaasat tigusinnaasani atorfissaqartissallugit.

Aningaasanik tigusinnaasanik pisariqartitsinermi peqqutaavoq Asiap aningaasaateqarfimmit pisassaminik akiliussigallartussaansaa (taakku ukiup tulliani aatsaat tunniunneqartarmata) aammalu ukiup kvartaliini siullerni pingasuni annertuunik aningaasartuuteqartussaaneq ilaatigut atortussarsinissanut, qulimiguulimmik attartornissanut aammalu pilersuisunut akiliuteqarnissanut, aatsaammi sulianit isertitassat ukiakkut isertussaassammata.

Aningaasaqarnikkut ineriartorneq

Ukiup naatsorsuiffiup naanerani suliffeqarfik nammineq aningaasaateqarpoq katillugit t.kr. 22.151iusunik. Taakunanga t.kr. 19.961it 2013imi sinneqartoorutitut allanneqarsimapput. 2013imi nammineq aningaasaatit t.kr. 23.127iusimapput taakkunanga t.kr.20.937it sinneqartoorutitut sinneqartoorutinit ingerlateqqitaallutik.

Suliat aaliangersimasut annerit suliarineqaraangata Asiaq akuttunngitsumik aningaasaateqarfinnit assigiinngitsunit aningaasaliiffigineqartarpoq. Kisiannili nalinginnaasuuvoq, aningaasaateqarfinnit aningaasat neriorsuutigineqartut Asiamit aningaasartuutit akilersorneqareernerisa kingorna annguttarnerat. Taamaammat ukiut ilaanni aningaasassat suli takkutinnngitsut utaqqisariaqartarput ukiumut naatsorsuutit naammassineqarnerisa kingornanut aningaasartuutillu tamatuma nalerpiaani nammataaereersimasarlutik.

Aningaasartuutigisat tigusassallu ataqatigiissikkumallugit, Asiap aaliangiussimavaa, tigusassat tapiissutillu suli tiguneqarsimanngitsut ukiumut naatsorsuutini aningaasatut pisassatut inissinneqartassasut, taamak iliornikkut aningaasartuutigisimasat tapiissutisiassallu tamarmik ukiumi naatsorsuusiorfiusumi ilanngunneqartussanngorlugit..

Ukiumut naatsorsuutit tanneqartut suliarineqarput Namminersorlutik Oqartussat atimini suliffeqarfiit pigisani pillugit naatsorsuutininut atasumik peqqussutaa normu 25 novemberip 26ianeersoq ukioq 1998 naapertorlugi.

Uagut nalilerparput naatsorsuusioriaaseq atorneqartoq naapertuuttusoq, taamallu ukiumut naatsorsuutit eqqortumik takutitsisut suliffeqarfiup piinik aammalu akiitsuinik, aningaasaqarnikkut inissisimaneranik aammalu suliffeqarfiup iluani aningaasat kaaviaarsimanerisa qanoq isikkoqarneranik.

Pisut ukiup naatsorsuusiortiusup kingorna

Piffimmi killiffimmik nalilersuinerup nalaani ulloq manna tikillugu pisoqarsimangilaq, Asiap unneqqarissumik isumaa malillugu ukiumut naatsorsuutitik allannguissutaasinnaasunik.

Taamaattumik naatsorsuutit Inatsisartunit akuerineqarnissaat inassutigineqarpoq.

Nuuk, Ulloq

11/3 - 2015

Aningaasaqarnermut Qullersaqarfik

Peter Hansen

Qullersaqarfimmi pisortaagallartoq

Asiaq - Misissueqqaarnerit

Keld Hornbech Svendsen

Asiami pisortaq

Kukkunersiuisup attuumassuteqarani avataaneersup atsiornera

Inatsisartunut

Asiap ukiumut naatsorsuutai ukiumut 2014imi naatsorsuusiortiusumut 1. januarimiit 31. decemberimut atuuttut kukkunersiorpagut. Tassani ilaapput Suliffeqarfimmi pisortasut oqaaseqataat atsiornertallit. Pisortanit nassuiaasiaq, kukkunersiueriaaseq atorneqartoq pillugu nassuiaatit, angusat saqqummiunneri, oqimaaqatigiissitsineq, aningaasat ingerlaarnerat aamma nassuiaatit. Ukiumut naatsorsuutit saqqummiunneqartarput Namminersornerullutik Oqartussat naatsorsuuserinissamut peqqussutaat, taassuma ataani suliffeqarfiusunut atuutsinneqartoq, naapertorlugu.

Pisortasut ukiumut naatsorsuutitut atatillugu akisussaaffii

Suliffeqarfimmi pisortasut / aqutsisuus takisussaaffigivaat ukiumut naatsorsuutit Namminersornerullutik Oqartussat atimini suliffeqarfiusunut naatsorsuusiortnermut peqqussutaani allassimasut naapertorlugit qanoq inissisimanermik eqqortumik piumasarisaasut naapertorlugit suliarineqarnissaat. Pisortasut aamma akisussaaffigivaat suliffeqarfiup iluani ukiumut naatsorsuutit pingaarutilinnik kukkunertaqanngitsumik pisortat pisariqartitaat naapertorlugit nakkutilliisoqarnissaq apeqqutaatinnagu kukkunerup eqqunngitsuliornikkut imal. kukkunikkut pinngorsimasinnaanera.

Kukkunersiuisup akisussaaffii

Uagut akisussaaffigivarput ukiumit naatsorsuutit kukkunersiukkagut inerniliinerput tunngavigalugu saqqummiunneqarnissaat. Kukkunersiuiinerput ingerlapparput nunarsuup sinnerani kukkunersiuiinermit maleruagassat tunngavigalugit ilanngullugit nunatsinni kukkunersiuiinermit inatsimmi ilassutitut piumasarisaasut. Tamatuma pisariaqartippaa torersumik sulinissamik piumasarisaasut naapertorlugit sulinissaq aamma pilersaarusiornissaq aammalu imatut kukkunersiuiinermit suliarinnittoqarnissaa isumannaalluinnartumik angussallugu ukiumut naatsorsuutit annertunerusumik equngasunik imaqaannginnissaat.

Kukkunersiuiinermit ilaapput kukkunersiuiinermit ingerlatsinerit, ukiumut naatsorsuutit kisitsisitamikkut paasissutissiinermit kullu kukkunersiuisumit upernarsaasernerqarsinnaasut. Kukkunersiueriaatsit atorneqartussat aaliangiunneqartut kukkunersiuisup isumaa naliliinerlu naapertorlugit aaliangiussaapput taassumalu ataani aamma ukiumut naatsorsuutit iluini pingaarutilinnik paasissutissiisuteqarnikkut navialiffiusinnaasusut naliliiffigineqartut, tamanna piaaraluni imaluunniit isumaalliorluni pisimasinnaanersoq apeqqutaatinnagu. Navialiffiusinnaasunik naliliinerup iluani ippoq illup iluani nakkutilliinermit ingerlasoqarsinnaanera, suliffeqarfiup ukiumut naatsorsuusiortneranut pingaaruteqarsinnaasut iluini qulakkeerumallugu ukiumut naatsorsuutit eqqortumik tunngaveqartumik saqqummiunneqarnissaat. Tamatumani siunertaavoq kukkunersiuiinermit ingerlatsisoqarnissaa, pissutsinut tunuliaqutaasunut naapertuuttumik, tassanili anguniarneqarani suliffeqarfiup iluani nakkutilliinerup pitsaassusiata naliliiffiginissaa. Kukkunersiuiinermit ilaavoq naliliineq pisortasut naatsorsuusiortiaasissamik toqqagaat, pisortat kisitsisinik naliliinerat naammaginarnersoq aammalu tamakkiisumik ukiumut naatsorsuutit saqqummiussineq naammaginartumik tunngaveqarnersoq

Uagut isumaqarpugut, kukkunersiuisutit upernarsaanerput naammattoq aammalu uagut naliliinitsinnut tunngavigissallugu naleqquttusoq.

Kukkunersiuiineq tunuarsimaarfiusinnaasunik tunngavissiiingilaq.

Asiaq - Grønlands Forundersøgelser

Naggasiilluni naliliineq

Isumaqarpugut ukiumut naatorsuutit suliffeqarfiup pigisaanik, akiitsuunik aningaasaqarnikkullu ulloq 31. december ukioq 2014 ulloralugu inissisimaneranik eqqortumik takutitsisoq aammalu angusat aningaasallu ingerlaarneri suliffeqarfiup ukiumi naatsorsuusiorfiusumi 1. januarimiit 31. december 2014imut ingerlatai aamma eqqortumik saqqummiunneqartut Namminersornerullutik Oqartussat atimini suliffeqarfiusunut atuuttussatut peqqussusiaa malillugu.

Nuuk, ulloq 26. februar 2015

Deloitte

Suleqatigiilluni kukknersiuisarfittut suliffeqarfik pisortanit akuerisaq

Claus Bech

kukknersiuisoq pisortanit akuerisaq

Naatsorsuusioriaaseq atorpeqartoq

Ukiumut naatsorsuutit suliarineqarput Namminersornerullutik Oqartussat atimini suliffeqarfinnut naatsorsuutininik saqqummiussinissamut peqqussusiaa malillugu.

Naatsorsuutit saqqummiunneqarput naatsorsuusioriaaseq siorna atorpeqartoq atorlugu.

Angusat naatsorsorneri

Ilangaatit pitinnagit kaaviaartitat

Ilangaatit pitinnagit kaaviaartitat tassaapput isertitat saaffigineqarluni sulianeersuusut. Taakkulu ataani ipput aamma suliat maanna ingerlanneqartut, taakkulu naatsorsuutininik ilanngunneqartarput ulloq akiligassiisummik nassitsiviusoq tunngavigalugu.

Aningaasartuutit aningaasarsiarititallu sulianut aaliangersimasunut toqqaannartumik attuumassuteqartut

Tassaapput aningaasartuutit aningaasarsiarititallu naatsorsuutininik ilanngunneqartartut apeqquataatinnagu sulianut aningaasarsissutaasunut imal. aningaasaliiffigisaasunut tunnganersut.

Allaffissornermut aningaasartuutit

Allaffissornermut aningaasartuutit iluini ipput aningaasartuutit allaffissornermi sulisunut pisortanullu attuumassuteqartut kiisalu allaffissornerup iluani aningaasartuutaasut il.il...

Nalikilliliinerit

Nalikilliliinerit ingerlanneqartarput titarnertut ittumik naafferartitsinertut tassani mianeralugit pigisat pineqartut attartussusii aammalu nalingisa appasinnerpaaffissaatut naliliussaasut.

Aningaaserinikkut inissiinerit

Aningaaserinikkut inissinneqartartut iluini ipput erniatigut isertitaasut ernianullu aningaasartuutaasut kiisalu pappialanit nalilinnit iluanaarutisiaasut annaasarisaasulluunniit soorlu nunat allat aningaasaannik akiliinerit iluini pinngorsinnaasut.

Aningaasaliissutit

Ukiumut aningaasaliissutit tassaapput aningaasat Asiap aningaasanut inatsit aqutugalugu tamakkiisumik pissarsiarisai ilassutitut pissarsiarineqarsimasinnaasut ilanngullugit. Aningaasaliissutit iluini nikingassutaasinnaasut ukiup tullianut inernerit aqunneqarnerinut inissinneqartarput. Sulianut aningaasaliissutit ingerlatsinermut ilanngunneqartarput.

Oqimaaqatigiissitsineq

Sanaartukkatigut pigisat tigussaasut

Illuutit allallu sanaartugaatigisat kiisalu ingerlatsinermi atortussat pequtaatillu pisinermi akii tunngavigalugit ilanngaatalugillu piffissap tungaanut nalikillilerutaasimasut naleerutsinerillu.

Pissarsinermi akit iluini ipput pisinermi akit, pissarsinermillut atatillugu toqqaannavissumik pisiat atulernissaannut piareersaatinut aningaasartuutaasinnaasut.

Asiaq - Grønlands Forundersøgelser

Nalikilliliinermit tunngaviusarpoq pisinermit aki ilanngullugit nalitigut qaffaassutit aammalu pigilikkap atorunnaarnissaani nalitut naatsorsuutigisaq ilanngaatilugalu.

Titarnertut ittumik naafferartumik nalikilliliinerit pisarput ataani attartussutsit ukiuliinerit tunngavilugit:

Illuutit	50 år
Init attartukkat atorneqarsinnaasunngorlugit piarrersarneri	5 år
Sanaartortitat allat, ingerlatsinermit atortut pequtillu	3-10 år

Tigussaasutut pigisat naleerukkiartortinneqartarput tamatuma nalaani nalitut naatsorsuussaq tunngavilugalu, taanna naatsorsuutini nalimit appasinnerugaangat.

Suliat maanna ingerlanneqartut

Suliat ingerlanneqartut akii aallaavilugalu nalilerneqartarput ilanngaatilugit ikerani, tassa suliap ingerlanerani, akiligassanngortitaasarsimasut. Suliat ingerlanneqartut ataasiakkaat naatsorsuunneqartarput oqimaaqatigiissitsinerup ataani pissarsiassatut imal. akiligassarisatut, apeqqutaalluni ilanngaatissat peertinnagit nalit qullasinnerusumiinnersut imal. appasinnerusumiinnersut.

Pisassarisat

Tunisinnikkut sullissinnikkullu isertitat ullormi aki tunngavilugalu naatsorsorneqartarput ilaangaatilugit annaasaqarsinnaanermut sillimmasiussaasinnaasut.

Piffissaliilluni killiliinertalimmik inississukkat

Taakku pigisat ataannut inissinneqartarput tassaallutik aningaasartuutaasimasut ukiup tullianut ilanngussassat. Taamatut inissiinermit pissarsinermit akit aallaaviusarput.

Aningaasalerinnikkut pisussaafigisat allat

Tassunga inissinneqartut pissarsinermit aki ilanngaatissat ilanngaatilugit uuttorneqartarput, taamaattut pisup nalaani naliliussat assigigajuttarpat.

Nunat allat aningaasaasa immineq aningaaserisanut naatsorsortarneri

Nunat allat aningaasaat atorlugit akiliinerni siullermik naatsorsuinermit ullormi naatsorsuiffiusumi nali aallaavigineqartarpoq. Pisassarisat, akiligassat allallu nunat allat aningaasaat tunngavilugit aningaasanik imaqartut ullormi oqimaaqatigiissitsiviusumi ilanngunneqarsimanngitsut ullormi oqimaaqatigiissitsiviusumi nali atorlugu naatsorsorneqartarput. Ullormi akiliiffiusumi naatsorsueqqaanrermilu nalit nikinganerit angusat naatsorsornerini aningaaserinnikkut inissiiviusarfiup ataanut inissinneqartarput.

Aningaasat ingerlaarnerinik katiineq

Aningaasat kaaviiarnerinik/ingerlanerininik katiineq pisarpoq toqqaannartumik suleriaaseq atorlugu, taassumalu takutittarpai aningaasat ingerlatsinermit, aningaasaliinerni, akilersuinermit aammalu suliffeqarfiup tigussaasumik aningaasaatai ukiup aallartinnerani naanerani piusut, kaaviiartut.

Ingerlatsinermit ingerlanneqartut iluini aningaasat kaaviiartut naatsorsorneqartarput ingerlatsinermit angusatut nalimmassaatigalugit toqqaannartumik aningaasataqanngitsut (soorlu nalikilliliinerit naleerutsitsinerillu) kiisalu ingerlatsinermit aningaasaatit nikinneri.

Asiaq - Grønlands Forundersøgelser

Aningaasalersuineriut iluini aningaasat kaaviiartut iluini ipput pisinernut aammalu pigisanik tigussaasunik tunisinikkut akiliutaasut.

Akilersuinernut attuumassuteqartumik aningaasat kaaviiartut ataanni ipput, taarsigassarsiat, akiitsut ernialersugaasut il.il.. Tigussaasumik pigisat tassaapput aningasaatit tigeriaannaat, ilanngaatigalugit aningaaserivimmut akiitsut akiligasuagassat.